968 (2021-2022) – Nr. 2
ingediend op 23 maart 2022 (2021-2022)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door Annick Lambrecht en Kris Van Dijck

over het voorstel van resolutie

van Elisabeth Meuleman, Ann De Martelaer, Imade Annouri, Jeremie Vaneeckhout, Johan Danen en Stijn Bex

over de noodzaak om extra beleidsaandacht te besteden aan sport voor personen met een handicap

Documenten in het dossier:
968 (2021-2022) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

verzendcode: CUL

Vlaams Parlement

Samenstelling van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media:

Voorzitter: Elisabeth Meuleman.

Vaste leden:
Cathy Coudyser, Marius Meremans, Freya Perdaens, Wilfried Vandaele, Manuela Van Werde;
Filip Brusselmans, Johan Deckmyn, Klaas Slootmans;
Karin Brouwers, Orry Van de Wauwer;
Steven Coenegrachts, Stephanie D'Hose;
Elisabeth Meuleman, Jeremie Vaneeckhout;
Hannes Anaf.

Plaatsvervangers:
Andries Gryffroy, Kathleen Krekels, Philippe Muyters, Kris Van Dijck, Karl Vanlouwe;
Immanuel De Reuse, Jan Laeremans, Ilse Malfroot;
Maaike De Rudder, Tinne Rombouts;
Els Ampe, Bart Tommelein;
Björn Rzoska, Tine Van den Brande;
Katia Segers.

Toegevoegde leden:
Tom De Meester.

INHOUD

I. Toelichting 4
1. Debbie Van Biesen 4
2. Sport Vlaanderen 5
3. G-sport Vlaanderen 6
4. Parantee-Psylos 9
5. BOAS 10
6. Ouders voor Inclusie 11
7. Special Olympics Belgium 12
II. Bespreking 14
1. Vragen en opmerkingen uit de commissie 14
1.1. Annick Lambrecht 14
1.2. Steven Coenegrachts 14
1.3. Philippe Muyters 15
1.4. Karin Brouwers 15
1.5. Elisabeth Meuleman 16
2. Antwoordenronde 17
2.1. Debbie Van Biesen 17
2.2. Sport Vlaanderen 17
2.3. Parantee-Psylos 18
2.4. BOAS 19
2.5. G-sport Vlaanderen 19
2.6. Ouders voor Inclusie 20
2.7. Special Olympics Belgium 20
2.8. Aanvullende vragen en antwoorden 21
Gebruikte afkortingen 24
Bijlagen: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be

Op woensdag 16 februari 2022 wijdde de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media een hoorzitting aan het voorstel van resolutie over de noodzaak om extra beleidsaandacht te besteden aan sport voor personen met een handicap.

Enkele fracties bezorgden zoals afgesproken in de regeling van de werkzaamheden vooraf schriftelijke vragen aan de genodigde sprekers, waarop sommige ook een schriftelijk antwoord hebben bezorgd. De schriftelijke vragen en antwoorden zijn, net als de presentaties bij de mondelinge toelichting, te vinden op de dossierpagina van dit commissieverslag op www.vlaamsparlement.be.

(Deze commissievergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

I. Toelichting

1. Debbie Van Biesen

Postdoctoraal onderzoeker *Debbie Van Biesen* stelt dat ze al vijftien jaar onderzoek verricht over G-sport, in de onderzoeksgroep Aangepaste Bewegingsactiviteiten en Psychomotorische Revalidatie van de KU Leuven. De focus van haar onderzoek is de relatie tussen functie en activiteit bij personen met een beperking, in een heel ruime context, met name van de eerste stappen, recreatie of revalidatie tot de elitesport.

Over de relatie tussen functie en activiteit bestaat er een internationaal model, het ICF-model. Dat model bekijkt een persoon op een holistische manier. Aan de ene kant van het model staat de functie, met de aard van de stoornis. Een stoornis kan heel variabele gevolgen hebben. Zo kan hersenverlamming ernstige spasticiteit in alle ledematen veroorzaken maar ook minder ernstige beperkingen in een deel van het lichaam zoals bij de paralympische laureaat Laurens Devos. Naast de functiestoornis zijn ook interne factoren als motivatie, opvoeding en leeftijd bepalend voor de participatie, naast externe factoren zoals aanbod in de buurt en steun uit de omgeving. Eigenlijk bestaat dé G-sporter niet: het gaat om een diverse groep mensen met heel verschillende beperkingen – zichtbaar en onzichtbaar, lichamelijk en verstandelijk – of een psychische kwetsbaarheid. Recent is er ook meer aandacht voor de chronische aandoeningen.

In 2018 hebben de bovenvermelde onderzoeksgroep en de onderzoeksgroep Sport- en Bewegingsbeleid van Jeroen Scheerder samen een opdracht van Sport Vlaanderen en G-sport Vlaanderen voor hun rekening genomen. Ze hebben de sportparticipatie van mensen met een beperking onderzocht, en eerst de grootte van de doelgroep in kaart gebracht. Ongeveer 23 procent van de Vlamingen heeft een beperking. 12 procent, of ongeveer 1 miljoen mensen, verklaart daarvan hinder te ondervinden. Er zijn grote verschillen naargelang de leeftijd. Nederlands onderzoek heeft aangetoond dat om en bij 3,5 procent van de leeftijdscategorie onder de achttien jaar een beperking heeft. Maar voor de chronische aandoeningen, die zich doorgaans op een hogere leeftijd beginnen te manifesteren, loopt dat cijfer al op tot ruim 50 procent.

De Leuvense onderzoeksgroepen hebben 1555 mensen met een beperking ondervraagd. Het ging hoofdzakelijk om mensen met een fysieke beperking, maar ook om mensen met een verstandelijke beperking, een visuele beperking of autisme, en in mindere mate om mensen met een psychische kwetsbaarheid en een auditieve beperking. 46 procent van hen doet minstens één keer per week aan sport, wat niet per se voldoende is om de gezondheidsnorm te halen. De onderzoekers hebben immers niet gepeild naar de intensiteit en frequentie van de beweging. 42 procent van de geënquêteerden komt nooit aan sporten toe: ze deden in de 365 dagen voor de enquête geen enkele vorm van sport of beweging. Bij mensen zonder beperking doet ongeveer 29 procent nooit aan sport.

Per doelgroep zijn er grote verschillen: mensen met een verstandelijke beperking, auditieve beperking en autisme sporten in verhouding minder. Voor mensen met een visuele beperking en een psychische kwetsbaarheid schommelt het rond het gemiddelde. 53 procent van de ondervraagde mensen met een fysieke beperking komt nooit tot enige vorm van sport en beweging.

Ook de drempels voor sportparticipatie blijken divers. Voor veel groepen is het toch vooral de hinder van de beperking zelf, zowel de fysieke en visuele beperking als het autisme of de psychische kwetsbaarheid. Om te achterhalen wat de respondenten daarmee precies bedoelen is verder onderzoek nodig. Het kan onder meer gaan om toegankelijkheid van gebouwen, maar ook om pijn die door hun beperking optreedt bij het sporten. Een andere veel voorkomende drempel betreft de mobiliteit, de afhankelijkheid van anderen voor transport. Nog andere drempels zijn specifieker voor doelgroepen, bijvoorbeeld vermoeidheid bij psychische kwetsbaarheid of financiële draagkracht, die enkel door mensen met een auditieve beperking werd gemeld. Een individuele benadering is dus van wezenlijk belang.

Het onderzoek levert nog heel wat andere interessante conclusies op, die er eigenlijk steeds op neerkomen dat 'one size fits all' niet opgaat, zelfs niet per beperking of doelgroep. Allerlei factoren spelen een rol in de keuze van de context, bijvoorbeeld van de inclusieve of exclusieve aanpak. Een andere conclusie is dat mensen met een beperking lang niet altijd in clubverband willen sporten. Ze kiezen vaak voor niet-georganiseerde sporten die ze individueel of met vrienden en familie kunnen beoefenen, zoals zwemmen, wandelen, fietsen of fitness.

Ten slotte wijst Debbie Van Biesen op de nood aan meer onderzoek naar aangepast sporten en sportparticipatie. Een vervolgstudie van de nulmeting is aangewezen, gezien het grote effect van de coronacrisis op de sportparticipatie. De extra hinder ervan voor mensen met een beperking is nog niet onderzocht. Ook de doeltreffendheid van de huidige interventies kan in kaart worden gebracht. Cijfers zijn zinvol maar moeten aangevuld worden met kwalitatieve gegevens uit diepte-interviews, bijvoorbeeld over de redenen waarom mensen wel of niet sporten. Idealiter werkt het werkveld daarvoor samen met de academische wereld, bijvoorbeeld via een kenniscentrum G-sport.

Als laatste punt gaat de spreker in op de opleidingsnoden: trainers die niet enkel in hun sportdiscipline maar ook in de omgang met mensen met een beperking beter worden geschoold. De VTS geeft G-sportspecifieke opleidingen en maakt standaardtrainersopleidingen inclusiever. De KU Leuven heeft voor zijn studenten Bewegingswetenschappen in het standaardcurriculum het vak G-sport en aangepaste bewegingsactiviteiten opgenomen.

Een andere aanbeveling is een goede geografische spreiding van het G-sportaanbod. Inclusieve sportcentra zijn te verkiezen boven een exclusief G-sportcentrum, mede om redenen van nabijheid.

2. Sport Vlaanderen

Eva Vonck is teamverantwoordelijke Sporten zonder Drempels van Sport Vlaanderen. Ze stelt dat G-sport een volwaardig onderdeel hoort te zijn van alle aspecten van het sportbeleid. Op die manier draagt het beleid bij tot de inclusie van de G-sporter en tot een betere sport- en beweegparticipatie.

Een gevarieerd sportaanbod in de eigen buurt is daarvoor een speerpunt. Sport Vlaanderen velt geen waardeoordeel over een inclusief tegenover exclusief sportaanbod. De keuze van de G-sporter staat centraal. Sport Vlaanderen promoot het huidige sportaanbod via de sportdatabank, de G-sportbrochures, het jaarlijkse overzicht van de G-sportkampen van diverse aanbieders, en de eigen centra. Tal

van partners, zowel in als buiten de sportsector, dragen bij tot het verzamelen en bekendmaken van dat aanbod. De spreker toont de commissie een Vlaamse overzichtskaart van het gevarieerde duurzame sportaanbod in de eigen buurt. Het gaat om duurzaam G-sportaanbod van sportclubs en lokale besturen en betreft met andere woorden niet de eenmalige en tijdelijke activiteiten. De gegevens zijn gedistilleerd uit de G-sportbrochures per gemeente.

Sport Vlaanderen geeft impulsen voor een gevarieerd sportaanbod in de eigen buurt. Ten eerste ondersteunt en adviseert het lokale besturen en sportregio's voor hun lokaal en regionaal sportbeleid. Daarnaast voert Sport Vlaanderen promotiecampagnes, waarbij het G-sport doorgaans in de algemene campagnes integreert. Actoren als Parantee-Psylos maar ook Special Olympics Belgium voeren specifieke en complementaire G-sportcampagnes. Daarnaast is Sport Vlaanderen actief op de sociale media. Zo was er in 2019 een gesmaakte campagne om de diversiteit van de G-sport in beeld te brengen. Er staan nog enkele socialemedia-acties op stapel, die inspelen op de transversale plannen van de Vlaamse Regering.

Een andere belangrijke impuls is de financiële ondersteuning voor tal van G-sportaanbieders zoals G-sportclubs en G-sportevenementen. De beleidsfocus laagdrempelig sporten maakt voorts financiële steun mogelijk voor sportfederaties en lokale besturen; en de bovenlokale projectondersteuning voor de sportregio's. Sport Vlaanderen beschikt over specifieke subsidies voor G-sport, met daarnaast nog andere subsidies die de G-sport ten goede komen maar door de inclusieve aanpak moeilijker af te zonderen zijn.

Sport Vlaanderen wil ook meebouwen aan een inclusieve samenleving via toegankelijke sportcentra, gebaseerd op de principes van universal design. Zoveel mogelijk centra zo toegankelijk mogelijk maken vergemakkelijkt sporten in de eigen buurt en haalt daarmee ook drempels weg op het vlak van mobiliteit en bereikbaarheid. In samenwerking met Inter werkt Sport Vlaanderen aan een label integrale toegankelijkheid voor sportinfrastructuur. Daarnaast is integrale toegankelijkheid een van de vijf beoordelingscriteria voor subsidies voor bovenlokale sportinfrastructuur. Het universal design is de leidraad voor de eigen centra. In elk centrum van Sport Vlaanderen is er wel een of ander G-sportaanbod: een sportkamp, een sportklas of een G-sportclub.

Het aspect G-sport wordt voorts zoveel mogelijk geïntegreerd in de sportkaderopleidingen. De denkcel G-sport hanteert daarvoor een tweesporenbeleid: het thema G-sport zoveel mogelijk integreren in de reguliere opleidingen en bijscholingen, met daarnaast ook specifieke opleidingen en bijscholingen voor G-sporttrainers.

G-topsport maakt integraal deel uit van het topsportbeleid. Dat de financiële ondersteuning van Sport Vlaanderen resultaten oplevert, is gebleken op de Paralympische Spelen. Sport Vlaanderen is ook heel tevreden over de daaraan gekoppelde campagne, met de mooie portretten van de paralympische atleten en de uitgebreide mediaverslaggeving. Die aanpak zet de G-sport in de kijker en werkt sensibiliserend.

3. G-sport Vlaanderen

Voorzitter *Nicole Bossaerts* van G-sport Vlaanderen situeert haar federatie als een overkoepelende organisatie. Samen met andere stakeholders realiseert G-sport Vlaanderen drempelverlaging op een systemisch niveau zodat iedereen in Vlaanderen ongehinderd kan genieten van sporten en bewegen, ongeacht zijn beperking. Het grotere kader wordt gevormd door gelijke kansen en inclusie. Sport is niet enkel een doel maar ook een middel en bindmiddel. De spreker vergelijkt de inspanningen van haar organisatie met een wiel met vier spaken: bestuderen, signaleren, stimuleren en inspireren. Door die vier activiteiten sterker op elkaar af te stemmen wil ze de drempels overwinnen waartegen G-sportorganisaties telkens weer aan-

botsen. G-sport Vlaanderen speelt een faciliterende rol met centraal daarin verbinden, samenwerken en het creëren van kruisbestuivingen.

Inclusie is het recht op een volwaardige deelname aan de samenleving op gelijke voet met andere burgers en op een onafhankelijk leven met gelijke keuzemogelijkheden, met respect voor individuele keuzes ook. Het is niet langer de persoon die zich moet inpassen in de samenleving, maar de samenleving die zich hoort open te stellen en drempels hoort weg te werken.

G-sport Vlaanderen werkt aan inclusief sporten en bewegen, waarbij het vanzelfsprekend wordt dat er in de buurt sport- en beweegsettings komen waar iedereen welkom is en naar wens kan sporten. De organisatie legt de focus op de noodzakelijke voorwaarden om tot sporten en bewegen te komen. Het gaat om de weg van louter resultaatgerichte sport naar het plezier van sport en bewegen op maat van iedere persoon. De voorwaarden om zich welkom en veilig te voelen zijn voor iedere persoon anders. Kortom, een laagdrempelig servicemodel waarin zowel sport als bewegen hun plaats hebben, is nodig.

G-sport Vlaanderen ziet daarvoor vier pijlers: kennis, kruisbestuiving, financiële ondersteuning en verbindend samenwerken. In de pijler 'bestuderen' staan kennis en onderzoek centraal. Het kenniscentrum onderzoekt de behoeften, brengt drempels in kaart, speelt in op wat er leeft in de G-sportwereld en biedt concrete oplossingen via onderzoek of een praktijkgericht project. G-sport Vlaanderen vzw beschouwt de G-sportdrempels van vandaag als de uitdaging van morgen.

De organisatie is blij dat het voorstel van resolutie vertrekt van de studie van de KU Leuven. Die resultaten vormen ook de fundamenten voor de werking van haar kenniscentrum. Een vervolgmeting is aangewezen om de evolutie van het aantal G-sporters op de voet te volgen en drempelverlaging meetbaar te maken. In de vele onderzoeken over sport wordt de G-sporter geregeld vergeten. Het zou een automatisme moeten worden in wetenschappelijk onderzoek om de link te maken met G-sport en de G-sporter. Gezien de fusie tussen G-sport Vlaanderen en Parantee-Psylos zal het onderzoek voortaan in de nieuwe organisatie vorm krijgen. Dit is het eerste actiepunt waarvoor de krachten van beide organisaties gebundeld worden.

Het kenniscentrum bestudeert niet enkel de behoeften, maar ook de impact en effecten van de acties, onder meer door het verspreiden van goede praktijken, hun effecten, werkzame elementen en impact. Dat is niet alleen stof tot nadenken maar ook input voor verder onderzoek en nieuwe projecten. Zo wordt duurzame kennis verzekerd. De spreker suggereert een onderzoek waarin die aspecten verweven zitten, namelijk naar de werkzame elementen van inclusieve sportsettings. De volgende onderzoeksvragen zouden dan aan bod moeten komen. Beschikt Vlaanderen over succesvolle inclusieve sportsettings? Wat zijn goede praktijken op het vlak van inclusief sporten en bewegen in het buitenland? Wat zijn de werkzame elementen van deze initiatieven? Wat is de duurzame impact van deze initiatieven?

Kennis wordt momenteel nog veel te weinig gedeeld, terwijl kruisbestuiving noodzakelijk is. Momenteel is de kennis nog te fragmentair en bereikt ze de relevante stakeholders te weinig. Een eerste illustratie van mogelijke remediëring is het proefproject G-bad, om diversiteit en inclusie in te bedden in het opleidingsaanbod voor begeleiders. Zo wordt er aan hogescholen een tweedaagse praktijkervaring georganiseerd om toekomstige professionals te sensibiliseren, informeren en enthousiasmeren over G-sport.

Kruisbestuiving mag niet beperkt blijven tot theoretische kennis, maar moet ook de goede praktijken beslaan. De jaarlijkse crowdfundingcampagne is daarvan een uitstekend voorbeeld. Het doel is om organisaties financieel te ondersteunen bij de aankoop van aangepast sport- en bewegingsmateriaal. Waar andere organisaties

zich focussen op het organiseren van sport, werkt G-sport Vlaanderen aan de voorwaarden voor sporten en bewegen. Naast de financiële ondersteuning stimuleert de vzw mensen om met hun eigen netwerk het gedroomde aangepast sport- en bewegingsmateriaal te realiseren. Crowdfunding wordt zo een verbindingsstuk tussen onderzoek, projecten en fondsenwerving. G-sport Vlaanderen evalueert en analyseert de interne werking van de crowdfunding, maar inventariseert ook de behoeften die de verschillende projecten signaleren. De thema's uit de praktijk schragen mee het onderzoek door onder meer het kenniscentrum. Op die manier ontstaat er een permanente wisselwerking. Geslaagde projecten fungeren als inspiratiebron voor nieuwe initiatieven. In 2021 ging er maar liefst 243.201 euro naar 38 projecten voor aangepast sport- en bewegingsmateriaal.

Ook de derde pijler, financiële ondersteuning, acht Nicole Bossaerts broodnodig. Dat blijkt uit de passus over de subsidies in het voorstel van resolutie. De vele subsidies vanwege de overheid zijn meer dan welkom, maar een onderbouwd en omvattend subsidiesysteem ontbreekt vooralsnog. In 2020 voerde G-sport Vlaanderen in opdracht van Sport Vlaanderen een onderzoek naar de financiële ondersteuning van G-sportclubs. Het heeft uitgewezen dat een gedegen subsidiebeleid gestoeld moet zijn op heel wat parameters. Ook blijkt de sterke meerwaarde van een vraaggerichte of bottom-upaanpak. Voorts worden cofinanciering en een lokaal draagvlak als belangrijke criteria naar voren geschoven. Op onderzoeksvlak vormen aspecten als implementatie, effectiviteit en impact een uitdaging. Ook alternatieve financieringsvormen verdienen een plaats.

De spreker vervolgt met een voorbeeld van de ondersteuning van organisaties bij een actief inclusiebeleid, namelijk het proefproject tolkuren. Slechthorenden en doven hebben niet zozeer aangepast sportmateriaal nodig, maar wel tolken.

De laatste parameter is verbindend samenwerken, de sleutel tot een inclusieve samenleving. #Gfietst, een project voor aangepaste deelfietsen, is een goed voorbeeld. Het doel van #Gfietst is dat mensen het bestaande aanbod kunnen doorzoeken op onder meer plaats, verhuurpunt en soort deelfiets. Zo heeft iedereen de mogelijkheid een recreatieve fietstocht te plannen met een fiets naar zijn voorkeur. Om een volwaardig netwerk van aangepaste deelfietsen op te bouwen, bracht de vzw mensen vanuit verschillende invalshoeken samen in een denktank, waar ideeën en ervaringen worden uitgewisseld, voorstellen worden afgetoetst aan de feedback en een vernieuwend project wordt gerealiseerd. De denktank bestaat uit voorzieningen voor personen met een beperking, provinciale toeristische diensten, sportclubs, sportdiensten, fietsverhuurpunten, steden en gemeenten, G-sporters enzovoort. Het deelfietsennetwerk reikt voor mensen met een beperking verder dan het sportieve aspect alleen. Het komt ook hun mogelijkheden op het vlak van mobiliteit, toerisme en welzijn ten goede. Het buitengewoon onderwijs heeft al interesse betoond om het deelfietsenproject te gebruiken voor leerlingenvervoer. Door de verschillende domeinen van meet af aan te betrekken, is er ondertussen een divers aanbod van ontleenpunten in kaart gebracht. De stijgende vraag naar aangepaste deelfietsen kan dan inspiratie bieden voor de crowdfundingcampagne.

Iedereen moet in zijn directe omgeving kunnen sporten en bewegen, volgens zijn eigen wensen, resumeert Nicole Bossaerts. Inclusief sporten en bewegen zouden vanzelfsprekend moeten zijn. Zoiets vergt een mentaliteitswijziging: uitgaan van mogelijkheden in plaats van moeilijkheden. Kennis en onderzoek, het delen van goede praktijken, een gedegen subsidiebeleid, en verbindend samenwerken met de nodige creativiteit en innovatie vormen de sleutel om Vlaanderen te laten uitgroeien tot een voorbeeldregio van inclusie. De spreker roept op tot transversaal werken, blijvend innoveren en wederzijds inspireren.

4. Parantee-Psylos

Directeur *Jessica De Smet* heeft voor deze presentatie activiteiten van haar organisatie Parantee-Psylos geselecteerd die te weinig bekendheid genieten. De G-sportfederatie is gebaseerd op vier pijlers:
– drempels voor sportparticipatie wegwerken;
– een strategisch netwerk ontwikkelen van zowel vrijwilligers als professionals uit sectoren als sport, maar ook zorg en welzijn;
– sportclubs en sportfederaties ondersteunen, net als andere organisaties die zich richten tot mensen met een beperking, een kwetsbaarheid of een chronische aandoening;
– topsporters met een beperking begeleiden op maat.

Parantee-Psylos is fier op de prestaties van de paralympiërs, maar Jessica De Smet voegt eraan toe dat die maar 1 procent van de leden vertegenwoordigen. De missie van de organisatie is de vier pijlers gebruiken om mensen op maat van hun behoeften, mogelijkheden en ambities op een gezonde en kwaliteitsvolle manier te laten sporten en bewegen. De werking is dus veel ruimer dan enkel georganiseerd sporten.

De netwerking van Parantee-Psylos bestaat uit vijf concentrische cirkels, waarvan de spreker de middelste drie toelicht. De eerste netwerkcirkel bestaat uit de primaire actoren, organisaties en federaties, maar toch in de eerste plaats de vierduizend individuele leden. Minder dan 15 procent van hen doet aan competitie. Het aanbod is vooral laagdrempelig en recreatief. In een normaal seizoen nemen tweeduizend leden deel aan het federatieaanbod. In vergelijking met andere sportfederaties is een dergelijk aandeel van 50 procent zeer hoog. Leden sporten en bewegen vooral in een club. De federatie werkt veeleer doelgroepgericht. Zelfs in het coronajaar 2020-2021 bereikte Parantee-Psylos tweeduizend leden, weliswaar met een alternatief aanbod zoals het coronaveilige Move it! Vlaanderen. Vijftig van de aangesloten clubs zijn verbonden aan een setting van de geestelijke gezondheidszorg: een psychiatrisch ziekenhuis of verzorgingstehuis, een activiteitencentrum of een woonvoorziening. Bij achttien ervan kon Parantee-Psylos sessies sporten en bewegen geven.

In deze netwerkcirkel horen ook de unieke samenwerkingsverbanden met tal van sportfederaties: 33 van de meer dan 70 in Vlaanderen. Parantee-Psylos is daar meer dan twintig jaar geleden mee gestart, toen er nog weinig inclusie werd nagestreefd. Het heeft de G-sport geen windeieren gelegd; tal van federaties hebben ondertussen een duurzame werking voor G-sport. Het heeft ook gezorgd voor vijfduizend unieke leden met beperking bij de partnerfederaties. Daarbij komt dat nog niet alle federaties het aantal leden met een beperking correct registreren. Inclusief sporten betekent voorts ook dat leden niet verplicht zijn om aan te geven of ze een beperking hebben.

Een dergelijke inclusieve benadering in sportclubs induceren, vergt een omzichtige aanpak. De eerste geïnteresseerde clubs bezocht Parantee-Psylos zelf. De kennis die het daarbij verzamelde, heeft het de sportfederaties bijgebracht. Dat heeft gezorgd voor de talrijke G-sportwerkingen in een groot aantal federaties. Parantee-Psylos gaat daar zeker mee door.

Parantee-Psylos heeft van de coronaluwte gebruikgemaakt om de individuele toeleiding persoonlijker te maken. Het hield een intakegesprek met elke persoon met een beperking die interesse toonde via G-sport Vlaanderen, de Parantee-Psylos-website of de consulenten van Sport Vlaanderen. Met de persoonlijke interesses en keuzes van de persoon als uitgangspunt, leidde Parantee-Psylos hen naar een aanbod. Doorgaans leidt de organisatie mensen veeleer naar clubs van de andere

federaties toe, maar ook naar niet- of anders georganiseerd aanbod. Zelf tracht Parantee-Psylos dan aanbod te creëren dat nergens anders te vinden is.

Deze individuele toeleiding gebeurt in samenwerking met de G-sportconsulenten van de stedelijke sportdiensten, waarover in de toekomst hopelijk ook vele andere gemeenten zullen beschikken. Zij kennen immers het lokale aanbod, georganiseerd en niet-georganiseerd. Het Vlaams Instituut Gezond Leven heeft een breed netwerk van lokaal aangestuurde 'Beweging Op Verwijzing'-coaches. In 2022 loopt een proefproject waar Parantee-Psylos sporters vanaf achttien jaar doorverwijst naar deze BOV-coaches. Dit project zal later uitgebreid worden tot medewerkers van de geestelijke gezondheidszorg.

De volgende netwerkcirkel is die van de enablers. Het gaat om individuele facilitatoren, waaronder sportbegeleiders: vrijwilligers die personen met een beperking begeleiden bij het sporten, bijvoorbeeld met tandemrijden of bij boccia. Tot deze cirkel behoren ook de experts en ervaringsdeskundigen van wie de input in praktijk omgezet wordt. Na de fusie van de twee federaties komt er ook daarvoor een kenniscentrum.

De netwerkcirkel van de intermediairen bestaat uit organisaties. Met experimentele middelen van de Vlaamse overheid functioneert sinds 2019 het G-sportcoachproject. De betrokken coaches hebben in zeven revalidatiecentra 369 intakegesprekken gehad met revalidanten op het einde van de ziekenhuisfase, waarvan de helft met sport gestart is. In 67 procent van de gevallen gebeurde dit in een inclusief aanbod. Hoewel de revalidatiecentra aanvankelijk sceptisch waren, willen ze het project nu voortzetten. Vanaf 2022 zal Parantee-Psylos dat dan ook doen met eigen middelen. Het zal het loon van de sportcoaches betalen en krijgt van het revalidatiecentrum een vergoeding per prestatie. Een uitbreiding tot de doelgroep van chronische aandoeningen hoort tot de doelstellingen.

Jessica De Smet concludeert dat een voorwaarde van een inclusieve maatschappij is dat een persoon met een beperking er dezelfde keuzes als iedereen heeft om duurzaam te sporten, op een kwaliteitsvolle en aangename manier.

5. BOAS

Wim Auwerx is vrijwilliger bij BOAS vzw. BOAS heeft het voorstel van resolutie en de door deze commissie opgestuurde vragen uitgebreid intern besproken en de antwoorden vooraf ook schriftelijk laten bezorgen (zie elektronische bijlage).

BOAS wil met zijn zwemclubs de levenskwaliteit van personen met een beperking verbeteren. Veeleer dan alleen de sporter staat hierin de mens centraal. Sporten heeft immers niet alleen lichamelijk een impact, maar ook mentaal, sociaal en maatschappelijk. BOAS heeft zich dan ook omgevormd van sportclub tot sociaalsportieve organisatie.

Vanuit die visie streeft BOAS naar inclusie. Een sportclub maakt deel uit van de maatschappij en heeft daar een impact op. Men kan niet streven naar een inclusieve maatschappij als de sportclubs exclusief werken. Er zijn uiteraard handicapspecifieke sporten zoals boccia of goalbal, die een goede bestaansreden hebben, maar de nadruk moet toch vooral op inclusie worden gelegd.

Met betrekking tot eventuele drempels of struikelblokken benadrukt de spreker dat er vooral nood is aan een betere omkadering van personen met een beperking. Het gaat dan in de eerste plaats over vervoer, een belangrijk aspect in de vraag waarom mensen met een beperking niet aan sporten toekomen: omdat ze er letterlijk niet geraken.

Daarnaast is er nood aan meer en intensievere begeleiding om inclusief sporten mogelijk te maken. Zoiets brengt kosten met zich mee. Daarom zijn volgens Wim Auwerx meer subsidies noodzakelijk, waaronder ook personeelssubsidies voor betaalde krachten. Die laatste zijn momenteel zeer beperkt opgenomen in het subsidiepakket.

Ook ontbreekt er volgens BOAS bij reguliere sportclubs vaak kennis over de handicaps zelf en de mogelijkheden daarbij. De vorige sprekers hadden het over de keuze tussen G-sport en inclusief sporten, tussen exclusief en inclusief sporten. Maar er is slechts sprake van een keuze als er keuzemogelijkheden zijn. Daartoe moet er voldoende aanbod zijn. Zonder inclusieve werking is er geen keuze om inclusief te sporten.

Er werd gevraagd of BOAS al dan niet voorstander is van een G-sportcomplex. De spreker ziet hier brood in maar dan vooral als kenniscentrum, bijvoorbeeld om met scholen, reguliere sportclubs en andere actoren kennis uit te wisselen over samenwerkingsvormen en de ontwikkeling van kwaliteitsvolle inclusieve sportwerking. In het G-sportcomplex is er nood aan een multidisciplinaire samenwerking. Wim Auwerx merkt dat mensen die door te sporten aan levenskwaliteit winnen en een beter zelfbeeld verwerven, ook op andere vlakken – zoals relationeel of op de arbeidsmarkt - beter presteren. Een G-sportcomplex zou hierop een positieve invloed kunnen uitoefenen.

6. Ouders voor Inclusie

Het Steunpunt voor Inclusie is een project van Ouders voor Inclusie, licht projectcoördinator *Matthias Van Raemdonck* toe. Het steunpunt is een laagdrempelig aanspreekpunt voor vragen omtrent inclusie, in de eerste plaats voor ouders, maar ook voor andere actoren.

Het vertrekpunt in de werking is ouderondersteuning. In 2021 kreeg het steunpunt 270 vragen van ouders. Ongeveer twee derde ervan heeft tot een effectief ondersteuningsaanbod geleid. Dat gebeurt bijvoorbeeld door samen met ouders opties te bekijken op het vlak van vrije tijd of onderwijs, maar ook door hen te begeleiden in hun gesprekken met monitoren of coaches om barrières en hun oplossingen te bespreken. Vanuit die praktijkgerichte ondersteuning leert het steunpunt heel veel over goede praktijken en barrières, en deelt het die ervaringen met de professionele netwerken en beleidsmakers.

De reflectie over inclusief sporten en G-sporten zou volgens Matthias Van Raemdonck moeten vertrekken vanuit de eigen situatie: hoe ziet uw vrije tijd eruit? In 2020 bracht het Steunpunt voor Inclusie het rapport Vrij in vrije tijd uit over drempels die ouders ervaren bij het uitbouwen van een inclusieve vrije tijd voor een kind met specifieke noden. Inclusieve vrije tijd of sport blijkt niet altijd een realiteit.

Vaak zien ouders noch organisaties inclusief sporten als vanzelfsprekend mogelijk. Daar moet een actief beleid rond worden gevoerd. Inclusief sporten moet voldoende uitnodigend zijn, en er moet voldoende ondersteuning worden geboden om die stap te kunnen zetten. Er moeten echte keuzemogelijkheden zijn. Daarvoor is er nood aan een inclusieve visie, praktijk en cultuur.

De term inclusie krijgt momenteel een zeer brede invulling. Het is voor ouders niet steeds duidelijk wat hij betekent. G-sport kan inclusief en geïntegreerd zijn, maar ook gesegregeerd. Het steunpunt pleit voor een duidelijke benaming en een brede kijk op inclusie. Daarbij gaat het om inclusieve waarden: erbij kunnen horen en talenten kunnen ontwikkelen, waar nodig ondersteuning krijgen, kunnen participeren, en wederkerigheid. Het steunpunt hanteert hiervoor het concept van de 'sociaal gewaardeerde rol', waarin alle deelnemers aan een samenleving – dus ook jongeren met een beperking – een dergelijke rol wensen te vervullen.

Om de toegang tot inclusief sporten mogelijk te maken, is en blijft het volgens Matthias Van Raemdonck nodig om barrières te detecteren. Veel drempels zijn onzichtbaar. Velen stuiten op een weigering of ontrading om tot een bepaalde sportwerking toe te treden. Zo zijn sommige ouders wekelijks drie kwartier onderweg naar een dansclub met een inclusief aanbod. Zowel een kwantitatieve als kwalitatieve analyse van dergelijke drempels is noodzakelijk. Het Steunpunt voor Inclusie organiseert regelmatig focusgroepen met ouders, waar ze hun ervaringen op tafel kunnen leggen. Vanuit die ontmoeting ontstaat er vaak een genuanceerd verhaal en worden de knelpunten duidelijk.

Het steunpunt pleit ervoor om de handelingsbekwaamheid te versterken. Een mogelijke valkuil van een G-sportcentrum is dat die naam de indruk wekt van een gespecialiseerd aanbod, waardoor mensen niet langer tot handelen komen. Het kan voor een apart discours en een handelingsverlegenheid zorgen. Het beeld kan worden gecreëerd dat een bepaalde deskundigheid en specialisatie nodig zijn, waardoor reguliere sportclubs in een kramp dreigen te schieten. Dat wil het steunpunt vermijden.

Het steunpunt wil een bijdrage leveren door inspirerende verhalen te delen, waarbij het brede spectrum van jongeren met een beperking en hun ouders in beeld wordt gebracht. In die context is de focus op onoverwinnelijkheid en topsporters te vermijden. Er is een grote verscheidenheid, en er moet worden getoond dat inclusief sporten ook met verschillende groepen jongeren lukt. De selectie van inspirerende voorbeelden moet rekening houden met wederkerigheid. Een valide sporter heeft getuigd dat hij door de sfeer in een inclusieve sportclub en het contact met andersvalide sporters zelf meer gemotiveerd is geraakt om het sporten vol te houden. Die wederkerigheid is een toegevoegde waarde en moet zichtbaar worden gemaakt.

Ouders moeten actief worden ondersteund. Velen zijn zoekende naar een gepast vrijetijdsaanbod voor hun kinderen. De coronacrisis heeft dit duidelijk aangetoond. Met de netwerken van jongeren on hold was vrijetijdsbesteding vaak het enige lichtpunt, maar ook dat kwam onder druk. Het steunpunt gaat hierover aan de slag via inclusielabs. Ze vertrokken van de uitdaging en stellen een netwerk samen dat inclusie niet in vraag stelt maar mee oplossingen zoekt. Zo is er een inclusielab rond inclusief voetbal, waaruit blijkt dat bepaalde coaches niet altijd een versterkende beeldvorming hanteren. Samen met hen wordt bekeken wat mogelijk is. Deze aanpak omvat zowel kennis en vorming als concrete ondersteuning.

7. Special Olympics Belgium

Special Olympics Belgium heeft de commissie een schriftelijke reactie op vooraf toegestuurde vragen bezorgd, laat hoofd Marketing, Communication and Fundraising *Pieter Maenhout* weten (zie elektronische bijlage). Hij zal de organisatie kort voorstellen en vervolgens de voornaamste aandachtspunten meegeven.

De missie van Special Olympics Belgium is de duurzame integratie van personen met een verstandelijke beperking in de hand werken door middel van sport. De organisatie, die in 1974 is opgericht, werkt met 11.000 vrijwilligers. Er zijn 21.000 atleten verbonden aan de organisatie en de jaarlijkse Nationale Spelen. 95 procent van de inkomsten komt van een veertigtal 'main partners', vaak via overeenkomsten van vier jaar, wat voor een zekere financiële stabiliteit zorgt. 195 landen beschikken over een afdeling van Special Olympics. België is uniek doordat het jaarlijks Nationale Spelen organiseert, waaraan telkens ongeveer 3400 atleten deelnemen.

Special Olympics Belgium is vooral bekend als sportorganisatie maar werkt daarnaast ook rond onderwijs en gezondheid. Zo heeft het over inclusie via het onderwijs een memorandum uitgebracht, gericht op steden en gemeenten. Met betrekking tot gezondheid beschikt het over het Healthy Athletes Programma, dat

jaarlijks 3000 atleten lichamelijk laat screenen. Er worden acht gezondheidsprogramma's aangeboden, bijvoorbeeld over voeten, ogen en oren. Wegens corona is dit de voorbije twee jaar echter niet doorgegaan. Special Olympics merkt dat heel wat atleten uit zijn doelgroep aandoeningen hebben die niet onmiddellijk worden opgemerkt vanwege de verstandelijke beperking. Maar dankzij de samenwerking met professionals kan daarvoor een oplossing worden gevonden.

De doelstellingen van Special Olympics Belgium werden in 2020 vastgelegd. De organisatie wil:
- een 'actor of change' worden voor een inclusieve samenleving voor personen met een verstandelijke beperking;
- de kwaliteit van haar sportaanbod verbeteren;
- bewustwording creëren bij medische professionals omtrent de gezondheidsproblemen van de atleten.

Daarnaast werkt ze samen met scholen om het unified-principe te integreren in haar aanbod, door kinderen op zeer jonge leeftijd in contact te brengen met mensen die anders zijn dan de norm.

Tot de voornaamste acties hoort de jaarlijkse organisatie van Nationale Spelen, afwisselend in Vlaanderen, Wallonië en Brussel. Naast sport komt daarin ook het gezondheidsluik Healthy Athletes Programma tot uiting. Special Olympics Belgium staat in voor de afvaardiging van Belgische atleten op de Wereldwinter- en de Wereldzomerspelen, die afwisselend om de twee jaar plaatsvinden, met een Belgische delegatie van 20 tot 150 atleten en hun begeleiders. De organisatie ondersteunt lokale initiatieven die in de missie kaderen. Het programma Play Unified promoot het gezamenlijk sporten van personen met en zonder een verstandelijke beperking. Naast sport worden non-sportprogramma's ontwikkeld die de missie versterken: Healthy Athletes Program, Healthy Communities, Athletes Leadership Program en Family.

In haar memorandum reikt Special Olympics steden en gemeenten binnen zes domeinen oplossingen aan voor een betere integratie van mensen met een verstandelijke beperking. Die domeinen zijn sport, gezondheid, gelijke kansen, onderwijs, jeugd, en informatie en communicatie. Een twintigtal lokale besturen heeft dit memorandum onderschreven. In 2022 zullen er hier wellicht nog bij komen.

Special Olympics wenst naar aanleiding van het voorstel van resolutie enkele aandachtpunten mee te geven. Zo is er nood aan extra promotie en communicatie en moeten de rolmodellen worden gepositioneerd. Zelf zet de organisatie sterk in op communicatie, marketing en sociale media om die bewustwording tot stand te brengen bij een breed publiek, maar daarnaast is er nood aan een overkoepelende campagne. Ook moeten clubs sterker worden gesensibiliseerd over de huidige initiatieven en middelen ter ondersteuning van inclusie.

Op het vlak van vorming vraagt Special Olympics Belgium om een basispakket rond G-sport op te nemen in het trainersaanbod. Op die manier kan een algemene expertise worden opgebouwd. Scholen moeten worden gestimuleerd om meer samen te sporten om jongeren zo in contact te brengen met mensen die anders zijn. Er dient verder te worden ingezet op het unified-principe, waarbij atleten met en zonder beperking samen sporten. Special Olympics heeft op dat vlak een aantal succesverhalen voorhanden zoals de samenwerking met de KBVB via de Special Devils en Special Flames, gemengde teams van atleten met en zonder beperking. Tot slot moeten artsen in opleiding en actieve artsen beter worden geïnformeerd en gesensibiliseerd over de vaak onderlinge aandoeningen bij atleten met een beperking.

Op het vlak van infrastructuur zijn er voor atleten met een verstandelijke beperking niet erg veel fysieke aanpassingen nodig, maar gaat het vooral over het aanbieden

van een veilige mentale omgeving. Dit blijkt nu vaak nog een struikelblok te zijn voor inclusief sporten. Lokale verankering en ondersteunen van nabijheid zijn van cruciaal belang om het hoofd te bieden aan het mobiliteitsprobleem van atleten met een beperking. Het G-sportcomplex kan volgens Special Olympics een toegevoegde waarde hebben als het een kennisplatform en expertisecentrum wordt. Gelet op het grote belang van nabijheid brengt een dergelijk centrum geen directe oplossingen aan om de atleten aan te zetten tot meer sporten.

Tot slot merkt Pieter Maenhout op dat subsidiëring het best op reguliere sportclubs wordt geënt. Zij zouden zowel financieel als op het vlak van begeleiding en expertise kunnen worden gestimuleerd om een aanbod te ontwikkelen voor sporters met een beperking.

II. Bespreking

1. Vragen en opmerkingen uit de commissie

1.1. Annick Lambrecht

Annick Lambrecht dankt de aanwezige sprekers, van wie het commissielid graag zou horen wat vandaag de belangrijkste belemmeringen zijn waardoor mensen met een beperking niet gaan sporten.

Kiezen mensen die de stap naar G-sport wel zetten veeleer voor een specifieke G-sportclub of voor een club met een gemengd aanbod? Wat zijn de drijfveren van hun keuze?

Waar is het aanbodprobleem het grootste, bij exclusieve G-sportclubs of bij clubs met gemengde teams?

Is de analyse correct dat er te weinig trainers beschikbaar zijn met een scholing voor G-sport? Of is elke afgestuurde trainer daarvoor voldoende opgeleid?

Zien de sprekers een meerwaarde in de bouw van een G-sportcentrum? Of zou het net ingaan tegen het principe van exclusief sporten? Gezien de hoge prijs van een dergelijk project is het alleszins noodzakelijk dat er ook vraag naar bestaat. Wat met de eventuele mobiliteitsproblemen met betrekking tot de verplaatsingen naar een dergelijk centrum?

Zitten de verschillende vandaag vertegenwoordigde actoren regelmatig samen om ideeën uit te wisselen?

1.2. Steven Coenegrachts

Ook *Steven Coenegrachts* dankt de sprekers voor het heldere betoog. Hij heeft hen geregeld horen wijzen op de nood aan kennisopbouw bij reguliere clubs. De trainersopleiding kan daarin inderdaad oplossingen aanreiken. Hoe verloopt de samenwerking met de federaties? Tonen ze voldoende aandacht en goodwill om meer en beter werk te maken van de nodige vorming? Niet alleen voor trainers maar ook voor bestuurders zou dat nuttig kunnen zijn. De mindset zou moeten evolueren naar een vanzelfsprekend bewustzijn van mogelijkheden om inclusiever te werken, met het besef dat dit geen onoverkomelijke inspanningen vergt.

Kortom, hoe kan het beleid de federaties bewegen tot meer inclusie in hun reguliere clubs?

1.3. Philippe Muyters

Philippe Muyters heeft duidelijke antwoorden gehoord op de vragen die de N-VA-fractie op voorhand schriftelijk aan de sprekers had laten bezorgen. Bijkomende vragen heeft hij bijgevolg niet, maar hij houdt eraan om alle sprekers te danken voor het werk dat ze in de voorbereiding hebben gestoken.

1.4. Karin Brouwers

Karin Brouwers gaat eerst in op de melding dat meer dan de helft van de mensen met een beperking nooit een sport beoefent. Dat betekent dat er nog heel veel ruimte openligt in de realisering van de prioritaire doelstelling van het Vlaamse sportbeleid om de Vlamingen levenslang te laten sporten. Uiteraard geldt die doelstelling dan ook voor mensen met een beperking, voor wie de drempels dus omlaag zullen moeten.

Liggen er financiële drempels aan de basis van het feit dat de participatie van mensen met een fysieke beperking lager is dan die van mensen met een verstandelijke beperking? Een fysieke beperking maakt meer aangepast materiaal noodzakelijk, dat vaak duur is. Wat kan het beleid daaraan doen?

36 procent van de G-sporters geeft de voorkeur aan een aparte G-sportclub. Evenveel kiezen er voor een tussenvorm, terwijl de rest prefereert om samen met valide personen te sporten. Is er ook onderzoek gepleegd naar de voorkeur van mensen met een beperking die nog niet sporten? Dit zijn namelijk degenen die nog overtuigd moeten worden.

Volgens het voorliggende voorstel van resolutie zijn zwemmen, recreatief fietsen, wandelen en voetbal de populairste disciplines onder de G-sporters. Niet toevallig zijn het sporten die dicht bij huis kunnen worden beoefend. De afhankelijkheid van vervoer is blijkbaar heel bepalend voor de drempel om te sporten. Een inclusief aanbod in de sportclub zou dat probleem kunnen oplossen, zij het niet voor iedereen, gezien de voorkeur van een aanzienlijke groep voor een aparte G-sportclub. Daarover beschikt momenteel lang niet elke gemeente. Zijn er dan andere oplossingen nodig om het vervoersprobleem aan te pakken? Karin Brouwers situeert dit aspect in de problematiek van de basismobiliteit, waarin de sportwereld wellicht minder is gespecialiseerd. Heeft er al overleg over plaatsgevonden met de Vlaamse minister van Mobiliteit?

Zien de sprekers redenen waarom de participatiegraad in de G-sport lager ligt bij vrouwen dan bij mannen? Bestaat daarover onderzoek?

Ouders van kinderen met een beperking krijgen sowieso met heel wat moeilijkheden te kampen. Wat sport betreft, hebben ze soms het gevoel alleen te staan als hun gemeente daarvoor niets te bieden heeft. Ook inclusieve sportclubs hebben vaak het gevoel dat ze maar moeten aanmodderen. Karin Brouwers vreest dat er te weinig ondersteuning voorhanden is. Kan de bekendmaking van rolmodellen, inspirerende inclusieverhalen en goede praktijken enig soelaas brengen?

De VTS-opleidingen zouden meer aandacht kunnen besteden aan bijscholing van trainers en clubs. Ouders zullen het gemakkelijker vinden om dit gesprek aan te gaan met een club die deze problematiek professioneel en met kennis van zaken aanpakt.

Overigens is dit zeker niet alleen voor de Vlaamse overheid een opdracht, maar ook voor de lokale overheden. Gemeenten richten bijvoorbeeld cursussen in voor jeugdwerkanimatoren, waaronder soms specifieke training over de omgang met kinderen met een beperking in de speelpleinwerking. Ze zouden dat ook kunnen

doen met betrekking tot hun sportverenigingen. Zien de sprekers daarin inderdaad een rol voor de lokale besturen? Die besturen beheren vaak ook de infrastructuur, waarvan de toegankelijkheid niet altijd optimaal is. Karin Brouwers vermeldt de zwembaden als voorbeeld. Hoe verlopen de contacten met de lokale besturen?

1.5. Elisabeth Meuleman

Elisabeth Meuleman heeft vernomen dat ondanks inspanningen van verschillende organisaties en federaties 42 procent van de mensen met een beperking nooit aan sport doet. Het voorstel van resolutie is onder meer door die wetenschap ingegeven. De spreker vond het interessant om de drempels nogmaals te horen vermelden. De bereikbaarheid van de sportclub blijkt alleszins een belangrijk aspect. Het leidt tot de conclusie dat lokale spreiding cruciaal is. Dat geldt dan zowel voor de inclusieve als voor de G-sportclub. De overheid zou de vrije keuze tussen beide types moeten promoten, hebben verschillende sprekers bevestigd. Elisabeth Meuleman ziet nog heel wat werk aan de winkel voor die goede spreiding een feit wordt.

De sportcentra liggen vaak onder gemeentelijk beheer. De lokale besturen werken ter zake vaak samen met Inter. Zijn de gemeenten zelf verantwoordelijk voor de toegankelijkheid van het sportcentrum op hun grondgebied? Hoeveel van hen werken inderdaad samen met Inter en beschikken over een voldoende toegankelijk sportcentrum, dat aan de principes van universal design beantwoordt? Moet daar meer werk van gemaakt worden?

Nicole Bossaerts pleitte voor een herziening van het subsidiesysteem. Zijn de andere sprekers het daarmee eens? Volgens Nicole Bossaerts moeten de subsidies verfijnder en gerichter worden ingezet. Hoe moet het beleid ervoor zorgen dat de subsidies lokale clubs meer aanmoedigen tot een inclusieve werking?

Jessica De Smet gaf aan dat haar organisatie sterk inzet op de toeleiding van sporters naar clubs. Parantee-Psylos werkt daarvoor blijkbaar nu al samen met steden, en in de toekomst ook met gemeenten. Is dat een correcte interpretatie van haar uitspraak? Is het voorlopig inderdaad beperkt gebleven tot steden?

Wim Auwerx heeft BOAS mooi als een sociaal-sportieve organisatie geschetst. Dat behelst veel meer dan een loutere sportclub. Met G-sport is veel meer verbonden dan sporten alleen. Het heeft ook een gunstig effect op het zelfbeeld en bijgevolg bijvoorbeeld op het professionele functioneren. Delen de andere sprekers die visie? Denken ook Sport Vlaanderen en G-sport Vlaanderen er zo over? In de voorafgaande rondetafelgesprekken die Groen heeft georganiseerd, wees Ouders voor Inclusie op de algemene drempels die moeten worden weggewerkt in het leven van een persoon met een beperking opdat deze zou gaan sporten. Een integrale visie is cruciaal. Wordt die bewust aangemoedigd?

Sommigen vragen uitdrukkelijk om een G-sportcomplex. Dave Vanhoutte, die vandaag helaas de commissie niet kan bijwonen, is een uitgesproken pleitbezorger. Anderen zien een dergelijk centrum eventueel wel zitten, maar dan veeleer als een kennis- en expertisecentrum. Gezien het belang van kennisdeling en -uitwisseling erkent Elisabeth Meuleman het nut van een dergelijke keuze, ook met het oog op zichtbaarheid en bewustwording. Die zijn nog voor verbetering vatbaar en zouden inspirerend kunnen werken. Andere mensen verwachten geen heil van een G-sportcentrum of hebben zich er niet over uitgesproken. Hoe zouden de aanwezigen staan tegenover een centraal kennis- en expertisecentrum?

2. Antwoordenronde

2.1. Debbie Van Biesen

Debbie Van Biesen bevestigt de opmerking van Philippe Muyters dat de presentaties al in grote mate hebben ingespeeld op de vragen die ook vandaag zijn gesteld.

Voor een G-sportcentrum zijn verschillende invullingen mogelijk. Er is gewag gemaakt van een kennis- of expertisecentrum, naast andere noden die ermee kunnen worden gelenigd. In de KU Leuven is het universitaire sportcentrum ingebed in de faculteit Sport- en Bewegingswetenschappen. Het werkt nauw samen met het centrum voor aangepast sporten. Het academische onderzoek staat dus in connectie met de sportorganisatie, met de nodige bruggen naar het onderwijs, waaronder scholen voor buitengewoon onderwijs, en naar het revalidatiecentrum. Het sportcentrum, waar zowel mensen met een beperking als valide sporters terechtkunnen, bundelt de kennis uit de verschillende werkvelden. Vlaanderen beschikt over nog meer dergelijke instituten die good practices bundelen. Het kan ook gebeuren bij grote sportclubs. Door de nodige samenwerking is vooruitgang mogelijk.

Een exclusief G-sportcentrum, waar enkel mensen met een beperking kunnen sporten, is een andere zaak. Het zou alleszins geen oplossing zijn voor het huidige participatieniveau in heel Vlaanderen.

Er is nog geen peiling beschikbaar naar de voorkeuren van mensen met een beperking die nog niet sporten. Hun theoretische voorkeur kan interessante informatie zijn, maar wellicht weerhouden grotere drempels hen van bewegen en sporten. Ook het financiële aspect speelt een rol. Er is een duidelijke link tussen de economische situatie en de participatiegraad. Zeker voor mensen met een fysieke beperking bestaat een behoefte aan extra materiaal.

Om de nodige empirische data te vergaren, is nog meer onderzoek nodig, met zeker ook een kwalitatieve interpretatie. Cijfers alleen zeggen niet genoeg. Het gaat om zeer individuele verhalen. Een oplossing zal nooit voor alle mensen geschikt zijn.

2.2. Sport Vlaanderen

Eva Vonck wijst erop dat de fusie van Parantee-Psylos en G-sport Vlaanderen voor een expertisebundeling van sportfederatie, kenniscentrum en expertisecentrum zorgt. Momenteel worden de nodige praktijkregelingen vastgelegd. Als het doel louter een verhoogde sportparticipatie zou zijn, gelooft Sport Vlaanderen meer in regionale of lokale spreiding van toegankelijke infrastructuur dan in één groot G-sportcentrum.

Op de vraag naar het aantal sportcomplexen dat het universal design toepast, moet de spreker het antwoord even schuldig blijven. Ze laat achteraf aan het commissieverslag toevoegen dat Sport Vlaanderen op dit moment niet in kaart kan brengen in welke mate universal design wordt toegepast bij sportaccommodaties in Vlaanderen. Via het label moet het agentschap op termijn zicht krijgen op de graad van toegankelijkheid van sportaccommodaties in Vlaanderen.

Het label voor universal design is nog in volle ontwikkeling, met de bedoeling om het in de loop van 2022 te lanceren. Eva Vonck verwacht dus nog dit jaar meer informatie over de concrete planning en uitrol.

Verschillende vragen hadden met de trainersopleidingen te maken. Op dit moment volgt Sport Vlaanderen daarin een dubbel spoor, met zowel een inclusieve aanpak als specifieke opleidingen. Het zit daarmee op de goede weg, veronderstelt Eva Vonck, al is er altijd ruimte voor verbetering.

Sport Vlaanderen werkt voor de ondersteuning van lokale besturen complementair met Parantee-Psylos samen. Door zijn consulenten onderhoudt Sport Vlaanderen een nauw contact met de lokale besturen, die het in de toekomst nog meer wil ondersteunen en adviseren. De advisering bestrijkt het hele spectrum, van inclusief tot exclusief aanbod. Sport Vlaanderen bekijkt samen met de gemeenten hun mogelijkheden, hun aanpak en een stapsgewijze verbetering. Infrastructuur kan daarvan een onderdeel zijn.

De presentatie (zie elektronische bijlage) bevat een link naar de toolbox van Sport Vlaanderen.

2.3. Parantee-Psylos

Jessica De Smet zal de antwoorden van de vorige sprekers aanvullen. Aan een G-sportcomplex heeft haar organisatie niet echt nood. Zelfs als het een eengemaakt kenniscentrum zou worden, zou de bereikbaarheid problematisch zijn. De nieuwe decretale opdracht voor de gefusioneerde G-sportfederatie stelt een functie als kenniscentrum centraal. De betrokken federaties hebben de intentie om dit samen met hun partners waar te maken. Over de manier waarop zullen ze zich nog bezinnen. Het als een fysieke locatie opvatten, lijkt echter niet de aangewezen methode.

Elisabeth Meuleman polste naar de individuele toeleiding. Jessica De Smet verduidelijkt dat het niet alleen een toeleiding naar clubs betreft. De betrokkenen worden begeleid in de richting van een breed gamma van duurzaam sporten. Ook als ze ervoor kiezen om bijvoorbeeld drie keer per week individueel te gaan wandelen, blijft het duurzaam sporten.

Een andere vraag was of G-sportconsulenten enkel in steden actief zijn. Op dit moment hebben Gent, Leuven, Brugge, Oostende en Kortrijk al een G-sportconsulent aangeduid binnen hun personeel. Parantee-Psylos bepleit een uitbreiding naar andere Vlaamse steden en gemeenten. Met meer dergelijke aanspreekpunten verhoogt de kans op een ruim sportaanbod voor personen met een beperking.

In alle toelichtingen van vandaag weerklinkt de wens dat personen met een beperking kansen zouden krijgen. Special Olympics Belgium zet ten volle in op het unified-principe. Ouders voor Inclusie pleit voor doelgroepenwerking, met daarnaast inclusie in de reguliere werking. Ook Wim Auwerx pleitte voor een en-enverhaal. Doorheen de vragen hoort Jessica De Smet echter veeleer ‘of of’. Ze roept de commissie op om G-sport op te vatten als de verzamelnaam voor elke vorm van sportparticipatie.

In Nederland is de term organisatorische integratie sterk ingeburgerd. Ook in Vlaanderen is dit principe toegepast. Het komt erop aan om elke vorm van sportparticipatie beschikbaar te hebben in functie van de noden van de persoon zelf. Om te kunnen schaken zal een rolstoelgebruiker bijvoorbeeld geen enkele aanpassing nodig hebben. Om te fietsen heeft dezelfde persoon echter een aangepaste handbike vandoen. Tennissen kan dan weer in een gewone rolstoel, met als enige aanpassing dat de bal tweemaal mag botsen. Zelfs één persoon kan zich in diverse situaties bevinden, wat hokjes onbruikbaar maakt.

Op de vraag van Annick Lambrecht in welke organisatievormen er zich een tekort voordoet, antwoordt de spreker dan ook dat dit in alle vormen het geval is. Het beleid moet inspelen op de enorme complexiteit en diversiteit van de doelgroep. De federaties zetten zich voor 100 procent in voor meer kansen op zoveel mogelijk aanbodcreatie in de onmiddellijke omgeving, zeker voor wie vandaag nog geen sport beoefent. Alle genodigde sprekers hebben als gezamenlijk doel dat ze nog meer mensen met een beperking tot duurzaam sporten willen aanzetten, gezien alle heilzame effecten voor de gezondheid en het sociale contact.

Met betrekking tot de opleidingen wil de federatie een stuwende kracht zijn, en haar kennis en expertise inbrengen in de denkcellen van reguliere sportfederaties die een specifiek aanbod voor personen met een beperking in hun werking willen integreren. Dit lukt niet overal even vlot. De droom om dit in de trainersopleiding voor elke sporttak te integreren, zal stap voor stap moeten worden waargemaakt. Er is vooruitgang, maar het zal nog zijn tijd vergen.

Jessica De Smet vraagt vooral dat iedereen samen de G-sport zal promoten. Ze is al twintig jaar actief in de sector maar heeft de jongste vijf jaar, mede dankzij de incentives van de Vlaamse overheid, een sterke bloei waargenomen. Ze pleit ervoor om dat pad te blijven bewandelen.

Parantee-Psylos is ook zeer actief met betrekking tot opleiding en bijscholing over de omgang met mensen met een beperking, waaronder mensen met een psychische kwetsbaarheid. De spreker reikt de hand naar Special Olympics Belgium om nog beter te netwerken en zo te voorkomen dat verschillende organisaties los van elkaar het warm water zouden heruitvinden. Elke organisatie heeft haar eigen sterkten, die gebundeld het best kunnen floreren.

Jessica De Smet besluit met het motto gewoon waar het kan, en aangepast waar het moet.

2.4. BOAS

Wim Auwerx merkt dat voor subsidies heel vaak kwantitatieve regels de doorslaggevende factor vormen. G-sport heeft echter vanzelf een veel kleinere doelgroep en tegelijk een grotere ondersteuningsbehoefte, zowel tijdens het sporten als in de voorbereiding en de nazorg, bijvoorbeeld hulp bij het omkleden in het zwembad. Het resulteert als het ware in een dubbele bestraffing voor de G-sportclubs: minder subsidies voor een intensievere werking. De spreker pleit daarom om niet te zeer op ledenaantallen te focussen.

Ook leeftijd is als subsidiecriterium een relatief begrip. Bij mensen met een geestelijke beperking speelt veeleer de mentale leeftijd een rol dan de reële leeftijd in jaren. In de subsidiedossiers is die nuance heel moeilijk aan te brengen.

In deze sector is er heel vaak sprake van projectsubsidies. De zwemclub van Wim Auwerx draait bijna helemaal op de inzet van vrijwilligers. Deze beperkte groep mensen moet voortdurend weer nieuwe projecten verzinnen om toch maar subsidies te krijgen, ondanks de bewezen staat van dienst na twintig jaar. De overheid zou op basis van die staat van dienst toch ook werkingssubsidies kunnen toekennen waarmee de club een langere periode kan overbruggen. Dan zouden de vrijwilligers zich meer met de inhoudelijke werking kunnen inlaten dan met het ontwikkelen van telkens nieuwe projecten, die toch maar neerkomen op variaties op hetzelfde thema.

Een belangrijk thema om te onderzoeken is hoe andere landen omgaan met inclusief sporten. Nederland en zeker Finland vormen goede voorbeelden van progressie op dat vlak. Het is interessant voor het Vlaamse beleid om de kritische factoren van buitenlands succes te achterhalen, en op basis daarvan de eventuele struikelblokken uit de weg te ruimen.

2.5. G-sport Vlaanderen

Nicole Bossaerts pleit voor een holistische aanpak van de G-sportsubsidies. Met andere woorden moeten de verschillende perspectieven aan bod komen. Ondanks het grote belang van de financiële ondersteuning gebiedt enig realisme tot de vaststelling dat de middelen nooit oneindig zullen zijn, en dat een spaarzame omgang

ermee dus aangewezen is. Daarom moet het effect van de verschillende subsidiestromen goed worden nagegaan. Daarbij moeten niet alleen het kwantitatieve bereik – het aantal bereikte mensen – maar ook de duurzame effecten worden gemonitord. Jessica De Smet gaf het mooie voorbeeld van de G-sportcoaches in revalidatiecentra, waar steeds grondig de effectiviteit en duurzaamheid worden opgevolgd. Dat werkt zo goed dat men er ook zelf mee aan de slag wil en niet noodzakelijk voor alles subsidies hoeft.

Nicole Bossaerts vraagt dus om meer beweging te creëren in de analyse van de noden en vooral duurzame boven gefragmenteerde oplossingen na te streven. Ze lanceert in die zin een warme oproep.

Het is belangrijk om aanzienlijk meer zichtbaarheid te geven aan de good practices. Op dit moment verrichten verschillende organisaties elk op zich erg zinvol werk, zonder dat dit echter zichtbaar genoeg gebeurt opdat anderen er een voorbeeld aan kunnen nemen. Ouders voor Inclusie bracht een gelijkaardig relaas.

BOAS heeft getuigd over hoe de organisatie voortdurend op zoek moet naar methodes om geld te krijgen, terwijl het veel nuttiger zou zijn om voor haar een duurzaam steuntraject te ontwikkelen.

2.6. Ouders voor Inclusie

Matthias Van Raemdonck vindt het idee van een kennis- en expertisecentrum interessant, maar stelt daarbij de noodzaak in vraag van een gecentraliseerde instelling. Kan de al bestaande kennis niet beter gebundeld ter beschikking worden gesteld van de lokale werkingen?

Opleiding op zich zal niet alle problemen oplossen die de kleinschalige toepassingen op het terrein ondervinden. Vaak gaat het om een proces van samen zoeken hoe bijvoorbeeld een kind met een beperking een plaats kan krijgen in een regulier sportaanbod. Nuttige kennis en expertise helpen ook faciliteren op basis van bestaand aanbod. Uiteraard moeten inspirerende voorbeelden worden gedeeld, maar dan ook de kleinere verhalen.

Als ervaringsdeskundige heeft Matthias Van Raemdonck ondervonden welke hoge drempels het vervoersprobleem soms opwerpt. Ook het juiste materiaal ter beschikking krijgen is lang niet altijd evident. Zo betaalt het VAPH een aangepaste fiets niet terug aan ouders die al een aangepaste auto hebben. Uiteraard is Welzijn een ander bevoegdheidsdomein, maar dergelijke redeneringen over de behoeften van mensen met een beperking kunnen eigenlijk niet door de beugel. Een platform van deelfietsen kan het probleem gedeeltelijk oplossen maar is niet zaligmakend voor iedereen.

2.7. Special Olympics Belgium

Pieter Maenhout wil de context verruimen waar het over de samenwerking met andere federaties gaat, en ook evenementenorganisatoren als Golazo en Flanders Classics daarbij mee in beschouwing nemen. Dergelijke events bieden heel wat mogelijkheden tot het bevorderen van de inclusie. Concreet werkt Special Olympics samen door materiaal en kledij ter beschikking te stellen en zijn reglementen te delen.

Met een aantal nationale teams promoot Special Olympics Belgium het unified sporten. Bij een uitnodiging voor de Wereldspelen krijgt de organisatie financiële steun van de federaties, die ook meehelpen bij de selectie van atleten. Federaties waarmee Special Olympics samenwerkt, zijn de KBVB, Gymfed, de hockeyfederatie, de wielerfederatie en enkele kleinere federaties. Doorgaans nodigt Special Olympics hen eerst uit op de Nationale Spelen om de sport te promoten bij zijn

atleten, om vervolgens samen met hen te werken aan integratie en inclusie, ook in hun clubs.

Pieter Maenhout neemt met veel plezier de uitgestoken hand van Jessica De Smet aan. Hij staat ook ten volle achter het promoten van de vrije keuze, waarbij een en-enverhaal de voorkeur verdient boven een of-ofverhaal. Succesverhalen zijn steevast op dat eerste principe gebaseerd. Atleten kunnen in een veilige omgeving sporten met ploegmakkers in eenzelfde situatie, maar daarnaast ook worden geintegreerd in een reguliere clubwerking.

Met het oog op de creatie van rolmodellen vraagt de spreker nog meer inzet op communicatie en promotie. Zijn organisatie investeert met precies dat doel stevig in content, digitale media en algemene communicatie. Naast bewustwording is ook een grotere instroom het oogmerk. Bepaalde atleten moeten eerst een mentale drempel overwinnen voor ze tot een sportwerking toetreden. De inspirerende rolmodellen en succesverhalen moeten dan ook worden bekendgemaakt.

Tot slot vraagt Pieter Maenhout ook aandacht voor de nodige verjonging in het vrijwilligerswerk, dat immers in hoge mate wordt getorst door wat oudere mensen, die daarin al langer meedraaien maar daarbij ook op beperkingen stuiten. Zo bleek het moeilijk om ondersteuning te vinden in de aanloop naar de Wereldwinterspelen in Kazan, zowel qua coaching als algemeen. Heel wat vrijwilligers worden immers een dagje ouder en kunnen een dergelijke opdracht niet meer aan. Special Olympics Belgium streeft ernaar om een jonger publiek te tonen hoe het is om atleten met een beperking te begeleiden, en met hen te sporten en samen te leven. Dat zal nodig zijn om hun sportbeoefening op langere termijn te garanderen. De hele organisatie draait immers op de levensnoodzakelijke inzet van vrijwilligers.

2.8. Aanvullende vragen en antwoorden

Philippe Muyters wil de genodigden nog een idee voorleggen. Voor jongeren geeft het Sportkompas op basis van hun competenties en interesses aan welke sport voor hen het meest geschikt zou zijn. Het helpt het stramien te doorbreken waarin kinderen automatisch in sporten terechtkomen die hun ouders eveneens hebben beoefend, zelfs als dat niet echt hun eigen voorkeur is. Sportkompas geeft vervolgens meteen informatie over waar de geselecteerde sport kan worden beoefend, bijvoorbeeld de meest nabije club.

Zouden de spreker een G-Sportkompas nuttig vinden, vraagt het commissielid. Hij kreeg die indruk toen hij hun betoog beluisterde.

Matthias Van Raemdonck antwoordt dat Ouders voor Inclusie dit niet nodig zou vinden, aangezien elke sportvereniging die voor een jongere, ook met een beperking, als meest geschikte uit de bus komt, voor die jongere zou moeten openstaan. Het zou wel nuttig zijn om in het bestaande Sportkompas toe te voegen of die club over een inclusieve of een exclusieve werking beschikt. Het risico van een gericht kompas voor mensen met een beperking is immers dat daardoor reguliere sportclubs minder worden aangezet om hun werking in vraag te stellen met betrekking tot meer inclusiemogelijkheden.

Hoewel er zowel voor- als nadelen voor te bedenken zijn, is de spreker persoonlijk dus meer te vinden om het aanbod niet te specifiek te maken, en daardoor juist de reguliere clubs uit te dagen om inclusiever te worden.

De brochure van G-sport Vlaanderen geeft nu de clubs op een mooie manier de gelegenheid om aan te geven of hun werking inclusief, gesegregeerd of een combinatie van die twee is.

Jessica De Smet vindt het idee van Philippe Muyters uitstekend. Helemaal nieuw is het niet, aangezien het ook al in het kader van Sportkompas zelf is overwogen. Op dit moment ontbreken de middelen nog.

Ten aanzien van Matthias Van Raemdonck merkt Jessica De Smet op dat ook hier sprake zou moeten zijn van een en-enverhaal. Precies omdat zoveel mensen met een beperking inclusief onderwijs volgen, zou een aangepaste versie van het Sportkompas een meerwaarde kunnen inhouden. Ook daar zou dan het motto gelden gewoon waar het kan, aangepast waar het moet.

Het Sportkompas bezorgt de sportsector ook aanbevelingen. Indien er vraag blijkt naar een op dat moment nog onbestaand sportaanbod, kunnen sportfederaties en lokale besturen erop inzetten. Jessica De Smet vindt de vrees ongegrond dat bij de introductie van een G-Sportkompas de motivatie van de reguliere sportclubs zou wegnemen.

Jessica De Smet staat dus achter de idee, maar merkt op dat er vooralsnog geen middelen voor beschikbaar zijn.

Karin Brouwers heeft in het voorstel van resolutie een opdracht gelezen tot meer onderzoek over sportparticipatie en het effect van de coronacrisis daarop. Ze vraagt heel specifiek of Debbie Van Biesen die behoefte aanvoelt. Zou in dat geval de voorkeur uitgaan naar een crosssectionaal of naar een longitudinaal onderzoek?

Debbie Van Biesen deelt mee dat de KU Leuven in de nasleep van de eerste coronagolf een onderzoek heeft gevoerd naar de effecten van de ziekte, de isolatie en de quarantaine op de sportparticipatie van mensen met verschillende soorten beperkingen. Het ging om een kwalitatief onderzoek, dat weliswaar geen grote kwantiteit bestrijkt, maar wel heel interessante bevindingen oplevert. De negatieve effecten bij de bevolking van isolatie, quarantaine, gedwongen sluitingen van clubs en een verbod op sporten in groep waren nog groter bij de doelgroep, en al zeker bij sporters die zo al vatbaarder zijn voor mentale problemen. Sommige kwamen op die manier zelfs in een klinische depressie en werden extra hulpbehoevend.

Voor mensen met een verstandelijke beperking zijn de digitale alternatieven, zoals beweegsessies online, niet altijd een optie. Ze hebben daarvoor een buddy nodig. Bovendien waren ze veel minder geneigd om in zoiets te participeren als het sociale aspect ontbreekt.

Hiermee heeft de spreker dus het belang willen beklemtonen van longitudinaal onderzoek. De participatiestudie heeft ook de behoefte aan een geregelde en blijvende opvolging ervan uitgewezen. Dat zou een inzicht opleveren in de evolutie van hun situatie doorheen zaken als de coronacrisis, de drempels en de initiatieven om de participatie te bevorderen.

Daarnaast blijft ook grootschalig kwantitatief onderzoek van belang. Ook het soort onderzoek is een en-enverhaal, besluit Debbie Van Biesen.

Wim Auwerx deelt mee dat BOAS sinds het uitbreken van de coronacrisis een vijfde minder leden heeft dan ervoor.

Een Franse studie heeft uitgewezen dat het aantal actieve G-sporters daar met een vierde is gedaald door de crisis.

Elisabeth MEULEMAN,
voorzitter

Annick LAMBRECHT
Kris VAN DIJCK,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

BOAS	Belgian Organisation for Adapted Swimming
BOV	Beweging op Verwijzing
ICF	International Classification of Functioning, Disability and Health
Inter	Agentschap Toegankelijk Vlaanderen
KBVB	Koninklijke Belgische Voetbalbond
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VTS	Vlaamse Trainersschool